

WILLIAM
SHAKESPEARE

OTHELLO

OLIVETTO

„Apostrofy kritické“

Bol si básnik a možno najväčší aký kedy žil — a to znamená: bohatá zvučiaca melódia vylieva sa z teba neustále; do nej si zatváral ako do zlatého slnečného prsteňa všetko, čoho sa dotkol tvoj pohľad; veci mŕtve a nemé si naplňal jazykom, rečou, spevom a prenášal ich do svojho krúžiaceho vesmíru.

Možno povedať, že v umelcovi — dramatikovi, v umelcovi — budovateľovi nebolo dosiaľ tak veľkého básnika. Všetko, čo v obdobných architektúrach slovesných je logické, pojmové, plastické, u teba je hudobné, vzdušné, plynulé, výbušné; a niet postavy v tvojej tvorbe, aby si nepreniesol s ňou na javisko aj jej náladový lyrický vzduch...

Poznal si hudbu slnečného mlčania prírodného aj akord, ktorým sa ukladá mesačné svetlo na trávnatý pahorok za tichej letnej noci; vyslovil si, prvý, nervový záchvev, živočíšnu túžbu, akou uchvacuje človeka slnko, skôr ako zapadlo, farba, ktorá pohasla, záhon vonných kvetín, sčerený závanom vetra; živly prírodné pôsobia u teba po prvý raz so zvláštnou dôvernosťou na ľudskú dušu, ako keby si uvedomovala svoje tajomné spriaznenie s nimi a očakávala od nich rozšírenie svojho väzenia.

A naozaj, pojal si po prvýkrát vo svojej dráme človeka ako jav prírodný, kozmický, povedal by som, v najširšom slova zmysle: s takým veľkým odstupom, s tak drvivou nestrannosťou.

Bol si rodený pluralista, ktorý vidí všade miesto určitých vymedzených jed-

notlivcov sústavy a ktorému všetka stálosť a pevnosť je len celkom prechodnou rovnováhou, na najmenší zlomok sekundy získanou a nasledujúcim najmenším jej zlomkom už zrušenou.

Tvoja dráma je živá plynúca sústava, v ktorej každý činiteľ zároveň nesie a je unášaný, vedie a je vedený, určuje a je určovaný a jedinečné umenie tejto vzájomnej súhry je práve tajomstvom tvojho dramaticko-scénického génia. Iní dramatickí básnici kreslia človeka z profilu alebo maľujú ho en face alebo nakoniec modelujú reliéfne — ty jediný vystihuješ ho v trojrozmere ako volumen. Obišiel si ho dokonale a zvažil si ho svojím pohľadom lepšie a presnejšie než by to dokázali váhy najcitlivejšie; a určil si tým silu jeho nosnosti a výbojnosti pre celok.

U teba po prvý raz je takto vyvinutá vzájomnosť a zodpovednosť medzi jednotlivcami: každý vedľa svojej farby vlastnej — miestnej povedal by som — má aj odraz farby všetkých ostatných, reflexiu farebnú: je nositeľom celkového ovzdušia farebného aj svetelného a samozrejme zároveň aj jeho spolutvorcom. Niet vonkajšej zmeny, aby sa neprejavila v skupenstve a skladbe tvojich postáv, ale niet tiež vnútornej premeny v nich, aby nevyvolala zmeny vonkajšie a neprejavila sa ako získaná rýchlosť celková.

Nič v tvojej dráme nie je samoučelné — všetko slúži celku. Všetko prýšti zo situácie, vypadá z nej ako jej zrelý plod; a všetko vytvára situáciu novú ako semeno nesie v sebe novú rastlinu. Význam a hodnota jednotlivca sú u teba najrelatívnejšie: čím viac vzťahov má k ostatným, čím viac vplýva na ostatných, čím viac ozveny a rezonancie u ostatných, tým cennejší je pre teba.   Prel. O. K.

Shakespeare

a súčasnosť

23. apríla 1964 celý pokrokový svet spomenie si 400. výročie doteraz ešte neprekonaného básnika javiska — Williama Shakespeara. I naše divadlo chce prispieť svojím dielom práce pri týchto oslavách a preto už teraz sme pripravili jeho tragédiu Othello. Shakespeareove hry po celé stáročia objavovali sa na plagátoch divadiel vo všetkých štátoch sveta. Hrali v nich najvynikajúcejší herci, nastudovali ich najvýraznejšie režisérské osobnosti. Bez Shakespeara nemožno si predstaviť žiadne divadlo. A predsa sa mi zdá, že v posledných rokoch sme sa nesprávali k nemu vo všetkých slovenských divadlách práve najpriateľskejšie. KDN za dvanásť rokov svojej činnosti uvádza iba tretiu Shakespeareovú hru. Je to nielen na zamyslenie, ale priam výzva k činu, pretože niektoré iné divadlá sa nemôžu pochváliť ani takouto bilanciou. Myslím, že sme príliš úzkoprso hľadali súčasnosť v tomto básnikovi a to predovšetkým v téme. Menej sme sa už zamýšľali nad paralelou súčasnosti a vari už vôbec nie nad súčasnosťou citového diania v charakteroch jeho postáv. Človek sa mení dobou, doba mení človeka, človek mení dobu. Ale človek zostane i naďalej len človekom na tejto zemi. Človekom Macbethom, Richardom, Hamletom, Horáciom, Júliou, Desdemonou, Lady Macbethovou, Othellom i Jagom. Vo všetkých časoch sme našli paralely k týmto typom a ešte ich dlho budeme nachádzať. Nemusia byť kráľmi ani ich priateľmi alebo nepriateľmi, budú to charaktery v dobrom i v zlom slova zmysle. Možno v budúcnosti bude to len otázka kvality charakteru. A hodnotiac u Shakespeara okrem všeobecnej i špecifickej umeleckosti diela i kvantitu a kvalitu prvkov

WILLIAM SHAKESPEARE

OTHELLO

Tragédia v 5 aktoch

Podľa interpretácie Jána Rožňaka

Réžia: DEZIDER JANDA, laureát štátnej ceny

Kostýmy: JÁN SKALICKÝ a. s.

Asistent réžie: Ján Kováčik. Inšpicia a

Parochne: Slavomír Urban a. h. Svetlá:

Krčmár. Text sleduje: Gabriela Lacová

PREMIÉRA 2018

OSOBY A

Roderigo	Dušan Králik Ivan Paldia
Jago	Andrej Rimko
Brabantio	Jozef Dóczy
Othello	Vladislav Müller
Cassio	Zoltán Hlaváč ~~Jaroslav Veškrna~~
I. dôstojník	Ján Vicel
Dóža	Ján Kusenda
I. senátor	Michal Kožuch
II. senátor	Mikuláš Franko

SHAKESPEARE

HELLO

5 dejstvách

znena preložila Zora Jesenská

Scéna: BOŘIVOJ SLAVÍK

Hudba: JOZEF SOUKUP

zvuky: Elena Oláhová a Lýdia Olšanská.
Bernard Šiška. Technické vedenie: Ján
Scénu a kostýmy vyhotovili dielne KDN.

MARCA 1963

OBSDENIE

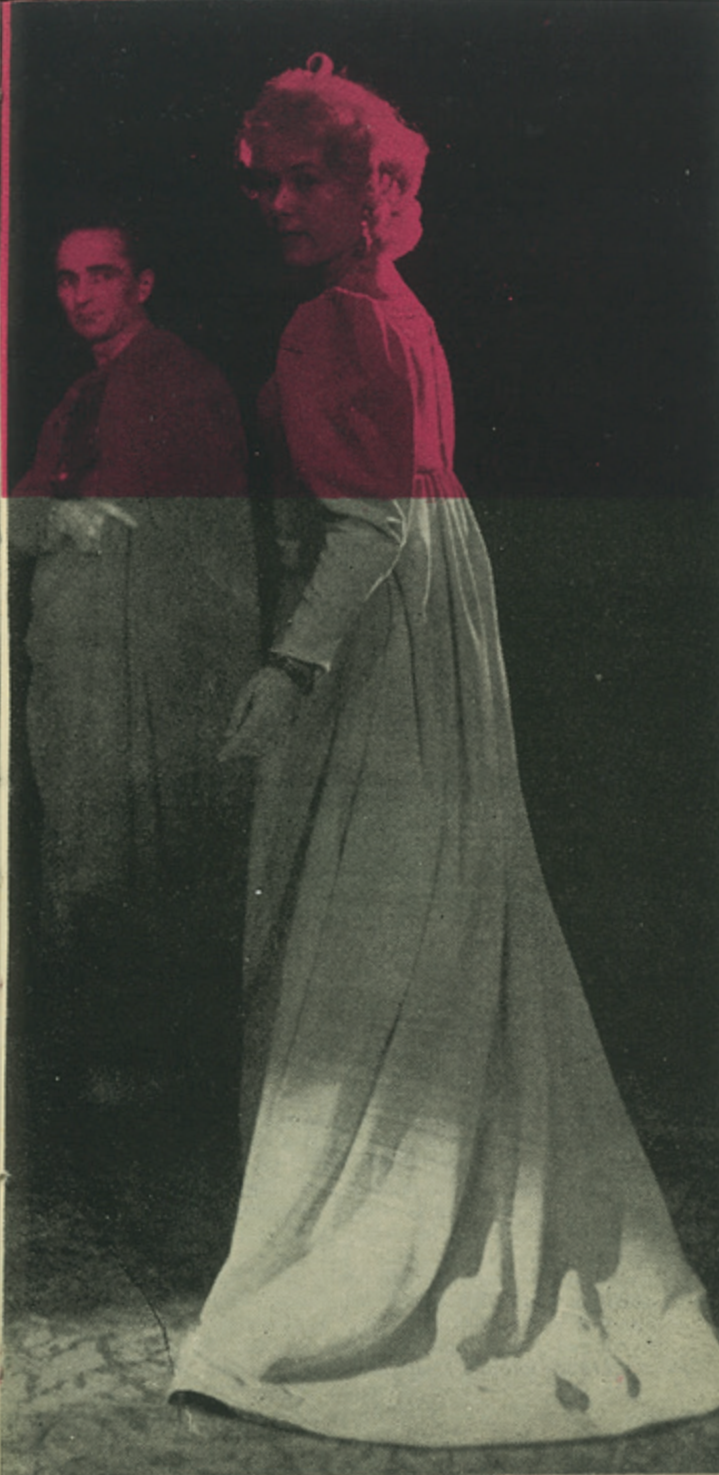
Námorník	Ernest Šmigura
Posol	Ivan Paldia
Desdemona	Eliška Müllerová
Montano	Ján Kováčik
I. šľachtic	Martin Petrenko
II. šľachtic	Jaroslav Veškrna
III. šľachtic	Ludovít Moravčík
Emília	Emília Došeková
Bianca	Ria Paldiová
Lodovico	František Kabrhel
Gratiano	Jozef Poljaček

z čoho a pre aký zámer napísal básnik ten-ktorý typ, prestane u nás hrať úlohu čas vzniku a spoločnosť v ktorej a pre ktorú bolo dielo napísané, ale do popredia vystúpi typ človeka, ktorého úsilie k dobremu môže silne ovplyvniť i nášho súčasníka a naopak — zvrátenosť charakteru môže spôsobiť výstrahu pred takými ľuďmi. A ak k tomuto pridáme ešte vynikajúce umelecké spracovanie zámeru autora nemôžeme v našich dňoch utekať od Shakespeara, ale hľadať v ňom čo najviac pre náš život.

Nechcem robiť výklad Othella — hovorí sám za seba — ale uvážme, ak humanita Othellova podľahne sladkým intrigám Jagovým, aká sila musí byť skoncentrovaná v nás, aby sme mohli čeliť proti tomuto tlaku, ktorý triumfuje tam, kde antihumanita víťazí nad humanitou. Nemám na mysli ľúbostný vzťah Othellov k Desdemone, ale celý problém vidím v širších súvislostiach.

Othello bol všelijako vykladaný: ako hra o žiarlivosti, hra o dôvere i ako ľúbostný problém. Jedno od druhého nemožno odlúčiť. Zúžiť však túto tragédiu iba na tieto pojmy bolo by dnes prepychom. Jej výklad sa musí diať v súvislosti s našou dobou a s našimi ľuďmi s prihliadnutím na zmenu kvality pojmov dobra a zla. Omnoho ťažšie sa dnes rozoznáva pravý zámer, pretože človek prestal byť priamočarým, dobro a zlo prestalo byť len farbou bielou a čiernou; zaznieva v nás už omnoho viac poltónov, ktoré ovládať značí: byť virtuózom v chápaní zložitosti človeka. A toto vedel veľmi dobre vystihnúť Shakespeare.

Český kritik Šalda ho nazval Budovateľom. Áno, je budovateľom! Čistí a vyrovnáva priestor pre veľkú stavbu života — pre celého človeka. Urobil to napísaním diela dávno pred nami, robí to i dnes svojimi myšlienkami z toho istého diela spred 400 rokmi. jl

Po XII. sjazde

„Dôležitá úloha pri komunistickej výchove ľudu“ hovorí sa v zpráve XII. sjazdu, „pripadá literatúre a umeniu, ktoré sa v priebehu socialistickej kultúrnej revolúcie stali pevnou súčasťou života našej spoločnosti. Všetky úspechy nášho socialistického umenia úprimne oceňujeme a považujeme ich za záruku, že sa celý náš umelecký front v priebehu ďalšieho budovania socialistickej spoločnosti ešte užšie zoskupí okolo strany a pod jej vedením bude stále aktívnejšie a s väčšou účinnosťou prispievať k všestrannému a harmonickému rozvoju človeka.“

Nielen tento kratučký výsek, ale celý obsah uzáverov XII. sjazdu KSC burcuje svedomie k zamýšľaniu. Máme pred sebou perspektívu ďalších smelých rozletov, možnosti vytvorenia nových hodnôt pre obohatenie morálneho života pracujúcich všetkých vrstiev. V tej nádeji je zmysel obetavosti i cieľ životných ideálov každého statočného umelca. Krása našej profesie je v bezprostrednej spotrebe konzumentov v ich priamej odozve citového vnútorného života. V tom je aj záväzok! Nehazardovať vierou a dôverou. Tá dôvera je podložená materiálnymi hodnotami a prijímame ju mnoho razy ako samozrejmosť bez toho aby sme vždy a v každom čine vážili jej hodnotu vo vzťahu k divákovi. Nastáva čas prehodnotenia, tak ako v nových podmienkach mení obsah i druhá cnosť: viera! Priznajme si úprimne. Osvojili sme si ako všeličivé rúcho mnohé slávnostné frázy, ovešali sa slávnostnými fangličkami sebauspokojenia. Tak sa to nejako najpriliehavejšie hodí k podstate umeleckej práce, ak na ňu hľadíme ďalej, nezaujato. Ale najvyššie fórum komunistov určilo pre najbližšie obdobie veľké a smelé ciele. Nemožno ich spĺňať bez hlbokého zápalu — bez novej plnšej kvality mocnej viery, bez revolučného bliiaceho vzletu. Viera vo vlastné sily, v ich zásoby musí byť mobilizujúcim zdrojom tvorivých umeleckých činov. Viera v našich ľuďoch, divákov v telesnom spojení problémov života a rôznorodých pracovísk pomôže vydolovať mnohé pravdy dneška a zajtrajška. Pre umelca sa stane poznanie súčasnosti šťavou, pre konzumenta chlebom duchovného rozvoja.

Všestranný harmonický rozvoj človeka, budúceho komunistické základy spoločnosti, vyžaduje kvalitatívne vyššie hodnoty umeleckého diela. Volá o pomoc i spoluprácu pri riešení problémov denného života. Imperatív doby je sústavné zblížovanie umenia s procesom prudkého rozmachu života. Vyhmatnúť spojivá vzájomnej pomoci, uvedomelej spolupatričnosti, to nie je ústup z pozícií kvality. Naopak. Len vyšším, hlbším

